

etapele întocmirii actualei steme de stat a Basarabiei din 1990 încoace. Autorul încheie lucrarea cu propuneri pentru viitoare cercetări, precum și cu anexele științifice corespunzătoare unei lucrări de factura celei prezentate: două hărți, una cuprinzând Basarabia dinainte de 1812, alta datând din 1938, lista fondurilor arhivistice și muzeografice consultate de autor, una ce conține câteva abrevieri utilizate, un indice de localități basarabene și transnistrene, precum și un comentariu al Mariei Dogaru și Gheorghe Vrabie, intitulat *Cu privire la stema de stat a R. S. S. Moldova*.

Valoarea științifică a lucrării este sporită de numeroasele reprezentări heraldice ce însoțesc textul pe tot parcursul ei, precum și de cele trei rezumate în limbi de circulație (franceză, engleză și rusă), care vor ușura accesul specialiștilor străini la cunoașterea corespunzătoare a heraldicii românești. Semnalăm, însă, absența reperelor bibliografice reclamate de tema propusă.

Lucrarea, bine structurată și riguros întocmită, beneficiind de o prezentare grafică excelentă, dovadă cele opt planșe din final ce cuprind simbolurile heraldice ale Basarabiei, ținuturilor și localităților acesteia din ultimele două secole, este o contribuție esențială la lărgirea ariei cercetării heraldice românești și care dovedește, totodată, seriozitatea demersului cercetătorului basarabean.

Cătălina - Elena Iliescu

Bucovina în primele descrieri geografice și istorice, economice și demografice, ediție îngrijită de Radu Grigorovici, București, Editura Academiei Române, 1998, 463p.

În seria lucrărilor anunțate de Centrul de studii „Bucovina” al Academiei Române, cu sediul la Rădăuți, fundat în 1992, cu scopul de a alcătui „studii cu privire la geografia, istoria, viața materială și culturală a provinciei, și întocmirea *Enciclopediei Bucovinei*” (p. 5), potrivit istoricului D. Vatamaniuc, autorul prefeței acestui volum, *Bucovina în primele descrieri geografice și istorice, economice și demografice* este a doua contribuție esențială la cunoașterea istoriei provinciei anexate Imperiului habsburgic în 1775, după publicarea *Toponimiei minore a Bucovinei* a lui Nicolae Gramadă. Meritul de a înzestra istoriografia română cu a astfel de lucrare revine lui Radu Grigorovici, care s-a îngrijit de editarea, în bune condiții, a prezentei lucrări, precum și de traducerea, împreună cu Rodica Marchidan, a textelor originale, redactate în limbile germană și franceză. De asemenea, ample note editoriale, comentarii și observații, precum și postfețele studiilor prezentate poartă semnătura reputatului specialist.

Volumul întrunește un număr de șase lucrări privitoare la situația Bucovinei după instituirea administrației militare austriece în ținuturile Cernăuți și Suceava și elaborate de reprezentanți ai noii stăpâniri, precum și de doi români, unul, reprezentant al boierimii moldovene din Bucovina, cel de-al doilea, un reprezentant de seamă al școlii Ardelene, binecunoscut prin opera sa istorică și filologică.

Prima lucrare cuprinsă în volum, intitulată *Descrierea districtului*

bucovinean, este redactată de șeful administrației militare habsburgice în noua provincie, generalul Gabriel Spleny von Mihaldy, de fapt un raport militar oficial adresat Curții imperiale vieneze, întocmit cu scopul de a înfățișa realitățile bucovinene privitoare la starea economică, socială, militară și la aspectele culturale românești înainte de anexare, toate acestea înmănunchate într-o primă parte. Textul raportului este redat în volum în forma primei lui editări, în 1893, la Cernăuți, de către Johann Polek, traducerea românească însoțind versiunea în limba germană. Autorul lucrării caracterizează pământul moldovean ce intrase în administrația sa drept „o țară sănătoasă și care are un aer curat, ceea ce se poate dovedi prin faptul că aici poți întâlni în mod repetat oameni de la 70, 80 până la 90 ba chiar 100 de ani, care mai arată vioi” (p. 45). Spleny este, totuși, un împuțernicit al imperiului, iar provincia românească este văzută ca un teritoriu integrat în granițele imperiale. În a doua parte (*Propunerea unei forme de guvernare care se potrivește cel mai bine cu starea prezentă a districtului*) generalul Spleny enunță soluții pentru îmbunătățirea țării, începând cu forma de guvernare, cea mai potrivită fiind, după părerea lui, guvernarea militară, și continuând cu reformele ce ar trebui să cuprindă domeniul militar, juridic, economic etc. În încheiere, autorul precizează, de altfel: „...intenția mea a fost să formulez o mare idee generală despre aceasta provincie, dar să și arăt cum s-ar putea transforma guvernarea despotică de mai înainte, fără a devia cu desăvârșire de la obișnuința anterioară, într-una monarhică” (p. 187).

Tot lui i se datorează întocmirea *Tabelului localităților din Bucovina*, în 1775, publicat în ediție bilingvă, pe baza recensământului din 1774, în urma căruia au fost identificate 277 de localități ale căror denumiri sunt păstrate de noua stăpânire, în cea mai mare parte, și 14.654 de familii (p. 221-278). De asemenea, tabelul cuprinde și categoriile sociale, naționalitățile bucovinene, precum și personalul administrativ-juridic al provinciei. Acesta este însoțit de doi indici de localități bilingvi.

Al treilea studiu, în limba franceză, însoțit de traducerea românească aferentă, este găsit de J. Polek pe o copie a manuscrisului generalului Spleny, pe care l-a considerat aparținând secretarului aulic von Jenisch (p. 279-324). Acesta evidențiază, aidoma autorului întregului memoriu, „...anumite informații sociale, economice și psihologice care l-au intrigat atât pe autorul memoriului, cât și pe cel al extrasului” (p. 322). *Descrierea Bucovinei și a stării ei lăuntrice* este o altă contribuție la reliefarea stării de fapt a provinciei românești, întocmită la cinci ani după cuprinderea ei în imperiu, redactată de Vasile Balș. Boierul moldovean, adept al principiilor iluministe austriece privitoare la reformarea regiunii, și-a redactat memoriul „... pentru binele în curs de încolțire al patriei mele... și să dezvălui condițiile ei adevărate pentru luarea unor măsuri juridice de îndreptare” (p. 359).

Karl Freiherr von Enzenberg, al doilea guvernator al Bucovinei, întreține, în 1782, un dialog diplomatic cu Divanul Moldovei, în discuție aflându-se memoriul întocmit de el, în 1781, adresat Curții imperiale, privitor la stabilirea regimului proprietății în Bucovina. Discuțiile sunt purtate pe marginea acțiunii acestuia de secularizare a averilor mănăstirilor bucovinene, excepție făcând Putna, Sucevița și Dragomirna (p. 361-372).

Informații despre Bucovina anilor 1775-1813 sunt întregite de Ion Budai-Deleanu, pe atunci, consilier gubernial la Lemberg, autor al unor *Scurte observații asupra Bucovinei*, lucrare considerată de George Bogdan - Duică, în

1894, „... o critică, adeseori foarte aspră, a stărilor din Bucovina”. Astfel, studiile reunite în acest volum și revizuite de alcătuitoarea lui, a căror competență profesională este binecunoscută, abordează teme de istorie economică, socială, culturală, politică, instituțională etc. privind Bucovina, după încorporarea ei la Imperiul habsburgic. Lucrarea se încheie cu publicarea a 24 de fotocopii ce conțin titluri ale lucrărilor incluse în volumul prezentat, pagini de manuscris etc. Textele bilingve, tipărirea lor împreună cu observațiile primilor editori ai lucrărilor, structurarea riguroasă și excelențele condiții grafice fac din volum o lucrare de certă valoare științifică și un pas înainte pe tărâmul cercetării istorice a trecutului provinciilor românești.

Cătălina - Elena Iliescu

BOGDAN ANTONIU, ALEXANDRU BARNEA, ECATERINA LUNG, BOGDAN MURGESCU (COORDONATOR), MIRELA-LUMINIȚA MURGESCU, GHEORGHE VLAD NISTOR, CRISTIAN OLARIU, LUCIA POPA, *Istoria lumii în texte. De la începuturi până în zilele noastre*, București, Editura Universitas, 1999, 1356 pag.

Culegerea de texte coordonată de Bogdan Murgescu reprezintă o apariție foarte necesară pentru studenții de la istorie și profesorii din învățământul secundar, din același domeniu, fiind un instrument de lucru deosebit de util pentru studiul epocilor istorice și pentru înțelegerea specificului acestora. Lucrarea vine după o serie de alte apariții de acest gen, dar care au văzut lumina tiparului în anii 70: *Crestomație de istorie universală medie*, Partea I, *Evul mediu timpuriu*, sub red. lui Francisc Pall, București, 1970; *Orașul medieval. Culegere de texte*, coordonator Radu Manolescu, București, 1976; *Culegere de documente privind trecerea de la Antichitate la Evul Mediu în Europa Occidentală (sec. III-VIII)*, coordonator Florentina Căzan, București, 1979. Această culegere reprezintă un pas înainte, fiind realizată de un grup de profesori de la Facultatea de Istorie, din cadrul Universității București. Astfel, partea cuprinzând istoria antică aparține în special lui Cristian Olariu, Alexandru Barnea și Gheorghe Vlad Nistor, cea de medievală (inclusiv Renașterea și Reforma) lui Bogdan Murgescu și Ecaterina Lung, epoca modernă Luciei Popa și Mirelei-Luminița Murgescu, iar partea de istorie contemporană (inclusiv primul război mondial) lui Bogdan Antoniu.

În condițiile dificultăților pe care le întâmpină profesorii de istorie în procurarea și selectarea izvoarelor, în special pentru istoria universală, autorii și-au propus alegerea unor texte relevante pentru temele din cadrul programelor școlare aflate în uz. S-au selectat pe lângă texte foarte cunoscute profesorilor, precum *Portretul lui Carol cel Mare*, realizat de Eginhard, sau *Magna Charta Libertum (1215)*, și texte mai puțin accesibile precum *Critica la adresa guvernării absolute a lui Fenebon (1693)*. Volumul se vrea un instrument de lucru abordabil și ușor de folosit, având scop didactic. Tocmai, pentru facilitarea folosirii lucrării, textele au fost grupate pe mari teme, primind și un titlu cât mai deslușit, în unele locuri acestea fiind însoțite de scurte note explicative și chiar sugestii de ordin metodic. Fragmentele prea lungi au fost pe alocuri, scurtate, fără însă a fi afectat înțelesul textului. În